

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

The Development of Causal Relationship Model of the Utilization of Quality Assessment Results in Developing the Private Higher Education Institutions

สุบิน ยुरารัช

Subin Yurarach

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และ (2) เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 360 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลา 6 เดือน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรมลิสเรล เวอร์ชัน 8.80 ผลการวิจัยพบว่า (1) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในระดับปานกลางในทุกพันธกิจ ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และ (2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไคแอสควร์ (χ^2) เท่ากับ 35.87 df เท่ากับ 25 ค่า p เท่ากับ 0.07 GFI เท่ากับ 0.98 AGFI เท่ากับ 0.95 และ RMSEA เท่ากับ 0.03 โดยผลการวิเคราะห์พบว่า องค์ประกอบด้านสถาบันและองค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.33 และ 0.92 ตามลำดับ และองค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากองค์ประกอบด้านสถาบัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.29 และทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านขององค์ประกอบด้านสถาบันที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.27

คำสำคัญ: การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to study the level of the utilization of quality assessment results in developing the Private Higher Education Institutions (HEIs), and (2) to develop the causal relationship model of the utilization of the quality assessment results in developing the Private HEIs. The research samples consisted of 360 lecturers in the private HEIs. Questionnaires were applied and it took six months for data collection. Descriptive statistics including Structural Equation Modelling (SEM) by LISREL version 8.80 were applied for data analysis. The research findings were as follows: (1) the Private HEIs utilize the of quality assessment results at the moderate level for the missions comprising graduate production, research, academic services, and art and culture preservation, and (2) the causal relationship model of the utilization of the internal and external quality assessment results in developing the Private HEIs is fitted to empirical data with the Chi-Square (χ^2) of 35.87, $df = 25$, $p = 0.07$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.95$, and $RMSEA = 0.03$. The results of data analysis showed that the institutional factor and the educational quality assessment factor have a direct effect on the utilization of quality assessment results with the effect coefficient of 0.33 and 0.92 respectively. In addition, the institutional factor has a direct effect on the educational quality assessment factor with the effect coefficient of 0.29 and the educational quality assessment also plays a role as the mediator of the institutional factor affecting indirectly on the utilization of quality assessment results with the effect coefficient of 0.27.

Keywords: Utilization of quality assessment results, Causal relationship model, Private higher education institution

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในระดับอุดมศึกษามุ่งพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่อาชีพและวิชาชีพต่างๆ บัณฑิตที่มีคุณภาพจะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศไทย ดังนั้น การประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เพราะผลผลิตโดยตรงของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ “บัณฑิต” ซึ่งจะมีคุณภาพได้ก็ต่อเมื่อกระบวนการจัดการศึกษามีคุณภาพ (สุบิน ยุระรัช และคณะ, 2554) ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และข้อเสนอของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) (2552) ที่ระบุว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเป้าหมายหลักของการปฏิรูปการศึกษาที่จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2561

การประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษา (สกศ., 2552) เนื่องจากทำให้สถาบันอุดมศึกษาได้ค้นพบจุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนา แต่ถ้าเมื่อใดที่สถาบันอุดมศึกษาไม่นำข้อค้นพบดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ การบริหารจัดการคุณภาพและการดำเนินงานตามแผนของสถาบันอุดมศึกษาอาจไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาไม่มีการพัฒนาและ

ปรับปรุง ดังนั้น การนำผลการประเมินคุณภาพภายใน (Internal Quality Assessment: IQA) และการประเมินคุณภาพภายนอก (External Quality Assessment: EQA) ไปใช้ประโยชน์จึงเป็นความต้องการจำเป็น (Needs) สำหรับสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง (สุบิน ยุระรัช, 2554) ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ., 2553)

การพัฒนาและการปรับปรุงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา ควรทำทั้ง 3 ระดับตามที่ระบุไว้ในคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ได้แก่ ระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน (สกอ., 2557) โดยอยู่บนหลักการของการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement) (Hogg & Hogg, 1995) และการบริหารคุณภาพตามแนวคิด PDCA ที่เริ่มจากการวางแผน (Plan) การนำไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) โดยการประกันคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ไม่แตกต่างไปจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือในกำกับรัฐ เพราะจัดการศึกษาภายใต้การควบคุมดูแลของ สกอ. และมีพันธกิจที่สำคัญเหมือนกัน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ดังนั้น การศึกษาการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ควรจะครอบคลุมทั้ง 4 พันธกิจดังกล่าว

การศึกษาในเรื่องการใช้ประโยชน์จากการประเมินมีการกล่าวถึงกันมานานในกลุ่มผู้ประเมินและนักวิจัย แต่ส่วนใหญ่เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ โดยผู้ที่ริเริ่มแนวคิดในเรื่องการใช้ประโยชน์จากการประเมิน คือ Weiss (1972) จากบทความเรื่อง “Utilization of Evaluation: Toward Comparative Study” จนกระทั่ง Patton (1997) ได้พัฒนาโมเดลการประเมินแบบเน้นการใช้ประโยชน์ ชื่อว่า Utilization-Focused Evaluation (UFE) เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการใช้ประโยชน์จากการประเมิน ในประเด็นที่มักจะได้รับการวิจารณ์ว่าประเมินแล้วไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ สำหรับในบริบทของการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก และแนวคิดเรื่องการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์มีการกล่าวถึงกันในวงกว้างในกลุ่มผู้ประเมิน ผู้บริหาร และคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา แต่ไม่ได้มีการศึกษาถึงวิธีการที่เป็นรูปธรรมในการนำผลประเมินไปใช้ และใครเป็นผู้ใช้

การศึกษาเรื่องการนำผลประเมินคุณภาพมาใช้ประโยชน์ได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ประเมินคุณภาพภายในและภายนอก ผู้บริหาร และคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ขณะที่บทความในวารสารต่างประเทศได้มีการนำเสนอมุมมองในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากการประเมินไว้อย่างหลากหลาย เช่น Christina & Alkin (1999), Borgatta (1996), Alkin & Coyle (1988), Weiss & Bucuvalas (1980), Cook & Pollard (1977), Alkin (1975), Weiss (1972) เป็นต้น โดยเฉพาะ Christina & Alkin (1999) ได้แบ่งมิติ (Dimension) หรือ โครงสร้าง (Construct) ของการใช้ประโยชน์ออกเป็น 3 มิติ คือ (1) มิติด้านการจัดทำข้อตกลงในการประเมิน (Commissioning of evaluation) (2) มิติด้านกระบวนการประเมิน (Evaluation process) และ (3) มิติด้านข้อค้นพบจากการประเมิน (Evaluation findings) ในส่วนของมิติด้านข้อค้นพบจากการประเมิน สอดคล้องกับเป้าหมายของการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกในประเทศไทยที่มุ่งให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามที่ผ่านมา พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่รับการประเมินจำนวน 69 แห่ง ได้รับการรับรองมาตรฐานอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 13 แห่ง (ร้อยละ 18.84) ได้รับการรับรองมาตรฐานใน

ระดับดี จำนวน 49 แห่ง (ร้อยละ 71.01) ได้รับการรับรองมาตรฐานแบบมีเงื่อนไข จำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 1.45) ไม่รับรองมาตรฐาน จำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 5.80) และเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา จำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 2.90) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.), 2558) จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพยังคงเป็นปัญหาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่ง ดังนั้น การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์จึงเป็นแนวทางที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนทุกแห่งควรทำ โดยเฉพาะ สถาบันอุดมศึกษาที่มีผลการประเมินลดลง (สมศ., 2556) แต่ทั้งนี้การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ ควรทำทั้งสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองและไม่ได้รับการรับรองเพราะจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2557) และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ผลของการวิจัยเรื่องนี้จะทำให้ได้คำตอบว่า การจะทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนำผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะต้องเตรียมการและดำเนินการอย่างไรบ้าง ตลอดจนองค์กรประเมิน ผู้ประเมิน และกระบวนการประเมินคุณภาพควรจะเป็นไปในแนวทางใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์

การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์มาจากแนวคิดเรื่อง PDCA หรือวงจรเดมมิง (The Deming Cycle) (Deming, 1950, 1986) ที่นำมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ เริ่มด้วยการวางแผน (Plan: P) การดำเนินงานตามแผน (Do: D) การประเมินคุณภาพ (Check: C) และการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา (Act: A) ซึ่งการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยได้ยอมรับแนวคิดนี้มาใช้ในการบริหารงานคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง แม้แต่องค์กรประเมิน เช่น สกอ. (2557) สมศ. (2556) เป็นต้น ก็เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งควรจะนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ เพราะผลการประเมินที่มีประโยชน์ สะท้อนคุณภาพของการประเมิน (ศิริชัย กาญจนวาสิ, 2552) ในแวดวงการประเมินเองก็มีนักทฤษฎีหลายท่านที่เสนอแนวคิดเรื่องการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ไว้อย่างหลากหลาย แต่ทุกท่านก็ยืนยันตรงกันว่าเรื่องนี้มีความจำเป็น เช่น Patton (1997) Christina & Alkin (1999) Borgatta (1996) Alkin & Coyle (1988) Weiss & Bucuvalas (1980) Cook & Pollard (1977) Alkin (1975) Weiss (1972) วิจิตร ศรีสอ้าน (2551, 2557) เป็นต้น ที่เน้นว่าการประเมินที่มีคุณภาพจะทำให้ได้สารสนเทศที่มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านต่างๆ เป็นต้น

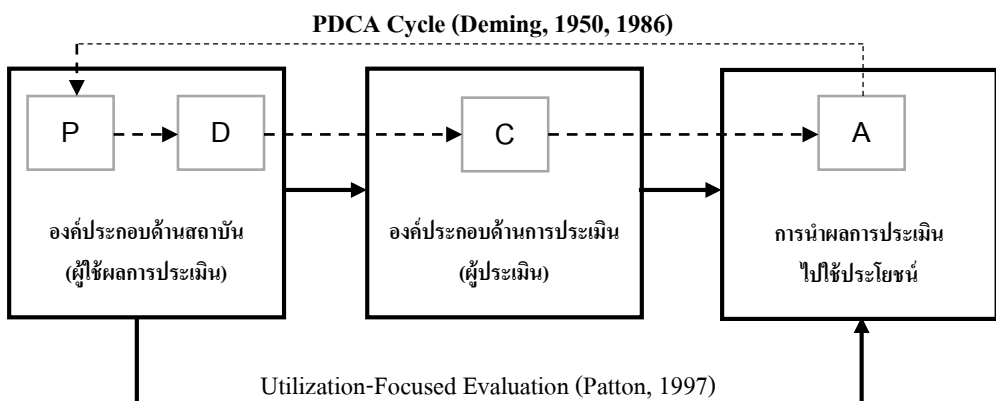
สำหรับมิติของการใช้ประโยชน์ ศิริชัย กาญจนวาสี (2552) ได้เสนอว่า การนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ มี 4 รูปแบบ คือ การใช้ในเชิงความคิด (Conceptual use) การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน (Legitimate use) การใช้ในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic use) และ การใช้ในเชิงปฏิบัติ (Instrumental use) ในบริบทของการประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย การใช้ประโยชน์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะมุ่งเน้นที่พันธกิจ 4 ข้อ ได้แก่ (1) การผลิตบัณฑิต (2) การวิจัย (3) การบริการวิชาการ และ (4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (สกอ., 2557; สมศ., 2556) และในแต่ละพันธกิจจะศึกษาระดับของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ใน 4 รูปแบบดังกล่าว

2. องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์

2.1 องค์ประกอบด้านสถาบัน มีผลโดยตรงต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Patton (1997) ที่ได้เสนอโมเดลการประเมินแบบเน้นการใช้ประโยชน์ เรียกว่า “Utilization-Focused Evaluation” โดย Patton ได้อธิบายไว้ว่าผู้ใช้ผลประโยชน์ (ในบริบทนี้ คือ สถาบันอุดมศึกษา) มีความสำคัญต่อการใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการในประเทศไทย (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) ที่กล่าวไว้ว่า “สัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักประเมินกับผู้ต้องการใช้ผลการประเมิน” มีผลต่อการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ซึ่งสะท้อนคุณภาพของการประเมิน

2.2 องค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา มีผลโดยตรงต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ เป็นไปตามแนวคิดเรื่อง PDCA (Deming, 1950, 1986) ที่กำหนดว่าการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาและปรับปรุง (A) ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการประเมินหรือการตรวจสอบติดตาม (C)

2.3 องค์ประกอบด้านการประเมินได้รับอิทธิพลโดยตรงจากองค์ประกอบด้านสถาบัน พิจารณาได้จากแนวคิดของนักวิชาการในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น ศิริชัย กาญจนวาสี (2552) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ต้องการใช้สารสนเทศ และประสบการณ์หรือค่านิยมของผู้ที่เกี่ยวข้องและสภาพแวดล้อมน่าจะมีผลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Patton (1997) ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเจตนา (Intentionality) ของผู้ใช้ผลการประเมิน นั่นก็คือ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสำหรับงานวิจัยเรื่องนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์

สมมติฐานการวิจัย

1. มิติของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน วัดตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 4 ด้าน คือ (1) การผลิตบัณฑิต (2) การวิจัย (3) การบริการวิชาการ และ (4) การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (Yong & Kim, 2010; สกอ., 2557; สมศ., 2553)

2. องค์ประกอบด้านสถาบัน เป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนองค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา น่าจะมีอิทธิพลทางตรงต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังนั้น สมมติฐานการวิจัยจึงมี 3 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 องค์ประกอบด้านสถาบัน ได้แก่ (1) การเตรียมความพร้อมของสถาบันด้านการประกันคุณภาพ (ศิริประภา ยรจันทร์ศรี, 2549; จันทน์ วีระชัย, 2549; สุกัญญา แซ่ม้อย, 2545; แคทริยา ศรีแปลก, 2544) (2) การส่งเสริมการทำประกันคุณภาพของสถาบัน (Meade, Morgan, & Heath, 1999; จันทน์ วีระชัย, 2549; เยาวลักษณ์ แสงสร้อย, 2542) และ (3) ความต้องการในการใช้ผลการประเมินคุณภาพ (Patton, 1997; สุบิน ยุธรรม, 2553; ศิริชัย กาญจนวาที, 2552) น่าจะมีอิทธิพลทางตรงต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (Patton, 1997; ศิริชัย กาญจนวาที, 2552)

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 องค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประเมิน (ศิริประภา ยรจันทร์ศรี, 2549; ศิริชัย กาญจนวาที, 2552; ศิริวัฒน์ วรรณาม, 2540) (2) ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับวิธีการประเมินคุณภาพ (จันทน์ วีระชัย, 2549) และ (3) ทศนคติของอาจารย์ที่มีต่อการประเมินคุณภาพ (วราภรณ์ บุญเจียม, 2546; แคทริยา ศรีแปลก, 2544; ศิริวัฒน์ วรรณาม, 2540) น่าจะมีอิทธิพลทางตรงต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (Deming, 1950, 1986)

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 องค์ประกอบด้านสถาบัน น่าจะมีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยผ่านองค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา (Patton, 1997; House, 1980; สมศ., 2557; สุวิมล ว่องวานิช และคณะ, 2552; ศิริชัย กาญจนวาที, 2552)

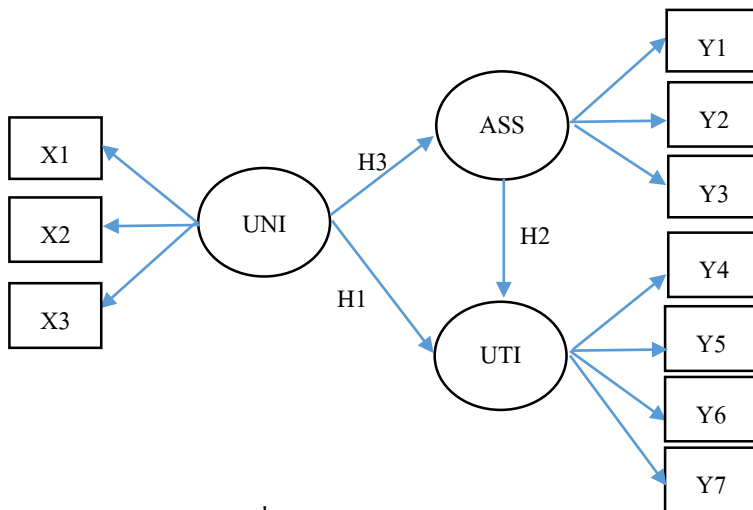
ตารางที่ 1 สัญลักษณ์และความหมายที่ใช้แทนตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้

สัญลักษณ์	ประเภทของตัวแปร	ชื่อตัวแปร
UNI	ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous latent variable)	องค์ประกอบด้านสถาบัน
X1	ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Observed variable)	การเตรียมความพร้อมของสถาบันด้านการประกันคุณภาพ
X2	ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Observed variable)	การส่งเสริมการทำประกันคุณภาพของสถาบัน
X3	ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Observed variable)	ความต้องการในการใช้ผลการประเมินคุณภาพ
ASS	ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous latent variable)	องค์ประกอบด้านการประเมิน
Y1	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประเมิน
Y2	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับวิธีการประเมินคุณภาพ
Y3	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	ทัศนคติของอาจารย์ที่มีต่อการประเมินคุณภาพ
UTI	ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous latent variable)	การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์
Y4	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	การใช้ประโยชน์เพื่อการผลิตบัณฑิต
Y5	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	การใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย
Y6	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	การใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารวิชาการ
Y7	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	การใช้ประโยชน์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) หรือโมเดลความสัมพันธ์เชิงเส้นหรือลิสเรล (Linear Structural Relationship: LISREL) และนำมาสร้างเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Model) (Jöreskog & Sörbom, 1993; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย จำนวน 13,810 คน ที่มาจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 72 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัย จำนวน 40 แห่ง สถาบัน จำนวน 9 แห่ง และวิทยาลัย จำนวน 23 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557; สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://www.cheqa.mua.go.th>)

กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย จำนวน 310 คน ที่มาจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย จำนวน 72 แห่ง

3. การคำนวณขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

การคำนวณขนาดตัวอย่าง (Sample size) ดำเนินการตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์สหการโครงสร้างด้วยโปรแกรมลิสเรลที่กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์จะต้องมีจำนวนอย่างน้อย 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ (Hair, Anderson & Tatham & Black, 1998; Stevens, 1996; Jöreskog & Sörbom, 1993; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) การวิจัยเรื่องนี้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 10 ตัวแปร ดังนั้นจำนวนตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ $20 \times 10 = 200$ คน อย่างไรก็ตาม เพื่อลดปัญหาการไม่ได้ข้อมูลตามที่กำหนด ผู้วิจัยได้เพิ่มการเก็บรวบรวมข้อมูลอีก 1 เท่า คือ 400 คน แต่จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริงสำหรับการวิจัยเรื่องนี้เท่ากับ 310 คน คิดเป็นร้อยละ 77.50 สำหรับเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sampling technique) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยเลือกมาสถาบันอุดมศึกษาละ 6 คน

4. เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง ใช้วิธีการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีของความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α) โดยนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ (Try out) กับอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 30 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในมีค่าเท่ากับ 0.97

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลา 6 เดือน (พฤษภาคม-กันยายน 2558) โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการส่งไปยังผู้บริหารและอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งละ 6 คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรม SPSS และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ด้วยโปรแกรมลิสเรล เวอร์ชัน 8.80

สรุปผลการวิจัย

1. การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.92$, $SD=0.48$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่า การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคณะวิชาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและแยกตามพันธกิจ อย่างไรก็ตาม เมื่อแยกตามมิติของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ พบว่า การใช้ประโยชน์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมมีคะแนนสูงสุด ($\bar{X}=3.34$, $SD=0.49$) รองลงมา คือ การใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารวิชาการ ($\bar{X}=2.85$, $SD=0.69$) การใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย ($\bar{X}=2.82$, $SD=0.61$) และการใช้ประโยชน์เพื่อการผลิตบัณฑิต ($\bar{X}=2.68$, $SD=0.82$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าสถิติเชิงบรรยายและระดับการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำแนกตามมิติและประเด็นของการใช้ประโยชน์

มิติและประเด็นของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของสถาบัน ¹	$\bar{X}$	SD	ระดับของการใช้ประโยชน์ ²
มิติที่ 1 การใช้ประโยชน์เพื่อการผลิตบัณฑิต (Y4)	2.68	0.82	ปานกลาง
1.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของนักศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพ (CU)	2.37	1.09	น้อย
1.2 เปรียบเทียบและยืนยันผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และพิจารณาความเหมาะสมในการพัฒนานักศึกษาและปรับปรุงคุณภาพบัณฑิต (LU)	2.48	1.03	น้อย
1.3 กำหนดแนวทางในการพัฒนานักศึกษาและปรับปรุงคุณภาพบัณฑิตโดยการอ้างอิงผลการประเมินคุณภาพไว้ในเอกสารของสถาบัน (SU)	2.42	1.08	น้อย
1.4 ปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารงานคุณภาพ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาและคุณภาพบัณฑิต (IU)	3.46	0.94	ปานกลาง
มิติที่ 2 การใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย (Y5)	2.82	0.61	ปานกลาง
2.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย ได้แก่ การเขียนโครงการวิจัยเพื่อขอรับการดำเนินงานวิจัย และการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย (CU)	2.94	1.09	ปานกลาง
2.2 เปรียบเทียบและยืนยันผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และพิจารณาความเหมาะสมในการพัฒนาและปรับปรุงการวิจัยของสถาบัน (LU)	2.98	1.02	ปานกลาง
2.3 กำหนดแนวทางในการพัฒนานักศึกษาและปรับปรุงการวิจัยโดยการอ้างอิงผลการประเมินคุณภาพไว้ในเอกสารของสถาบัน (SU)	2.56	0.99	ปานกลาง
2.4 ปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารงานคุณภาพ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเขียนโครงการวิจัยเพื่อขอรับการดำเนินงานวิจัย และการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยของอาจารย์ (IU)	2.83	0.97	ปานกลาง

มิติและประเด็นของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของสถาบัน ¹	$\bar{X}$	SD	ระดับของ การใช้ประโยชน์ ²
มิติที่ 3 การใช้ประโยชน์เพื่อการบริการวิชาการ (Y6)	2.85	0.69	ปานกลาง
3.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหรือ โครงการบริการวิชาการแก่ บุคคลภายนอก (CU)	2.85	1.00	ปานกลาง
3.2 เปรียบเทียบและยืนยันผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และพิจารณาความ เหมาะสมในการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมหรือ โครงการบริการวิชาการของ สถาบัน (LU)	3.22	0.86	ปานกลาง
3.3 กำหนดแนวทางในการพัฒนานักศึกษาและปรับปรุงกิจกรรมหรือ โครงการ บริการวิชาการ โดยการอ้างอิงผลการประเมินคุณภาพไว้ในเอกสารของสถาบัน (SU)	2.56	1.05	ปานกลาง
3.4 ปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารงานคุณภาพ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมหรือ โครงการบริการวิชาการของสถาบัน (IU)	2.77	0.99	ปานกลาง
มิติที่ 4 การใช้ประโยชน์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (Y7)	3.34	0.49	ปานกลาง
4.1 เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมงาน ด้านศิลปะและวัฒนธรรม (CU)	3.41	0.83	ปานกลาง
4.2 เพื่อเปรียบเทียบและยืนยันผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และพิจารณาความ เหมาะสมในการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมหรือ โครงการทำนุบำรุงศิลปะและ วัฒนธรรม (LU)	3.49	0.71	ปานกลาง
4.3 เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนานักศึกษาและปรับปรุงกิจกรรมหรือ โครงการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยการอ้างอิงผลการประเมินคุณภาพ ไว้ในเอกสารของสถาบัน (SU)	3.38	0.82	ปานกลาง
4.4 ปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารงานคุณภาพ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมหรือ โครงการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (IU)	3.12	0.94	ปานกลาง
ภาพรวม	2.92	0.48	ปานกลาง

¹CU=การใช้ประโยชน์ในเชิงความคิด (Conceptual Use), LU=การใช้ประโยชน์ในเชิงตรวจสอบยืนยัน (Legitimate Use),
SU=การใช้ประโยชน์ในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Use), IU=การใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ (Instrumental Use)

²เกณฑ์การแปลความหมาย คือ 1.00-1.50 ระดับน้อยมาก, 1.51-2.50 ระดับน้อย, 2.51-3.50 ระดับปานกลาง, 3.51-4.50
ระดับมาก, 4.51-5.00 ระดับมากที่สุด

นอกจากนี้ หากพิจารณาเป็นรายพันธกิจในตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ในมิติที่ 1 สถาบัน อุดมศึกษาเอกชนนำ
ผลการประเมินคุณภาพมาใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติมากที่สุด ส่วนในมิติที่ 2, 3 และ 4 ได้ผลแบบเดียวกัน กล่าวคือ
ใช้ประโยชน์ในเชิงตรวจสอบยืนยันมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

มิตินี้ที่ 1 การใช้ประโยชน์ในการผลิตบัณฑิต พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนำผลการประเมินคุณภาพมาใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติมากที่สุด ($\bar{X}=3.46, SD=0.94$) กล่าวคือ นำผลการประเมินคุณภาพมาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารงานคุณภาพ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาและคุณภาพบัณฑิต แต่การใช้ประโยชน์ยังอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่การใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ได้แก่ การใช้ประโยชน์ในเชิงความคิด การใช้ประโยชน์ในเชิงตรวจสอบยืนยัน และการใช้ประโยชน์ในเชิงสัญลักษณ์ ยังอยู่ในระดับน้อย และด้านที่มีการใช้ประโยชน์น้อยที่สุด คือ การใช้ประโยชน์ในเชิงความคิด ($\bar{X}=2.37, SD=1.09$)

มิตินี้ที่ 2 การใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนำผลการประเมินคุณภาพมาใช้ประโยชน์ในเชิงตรวจสอบยืนยันมากที่สุด ($\bar{X}=2.98, SD=1.02$) กล่าวคือ นำผลการประเมินคุณภาพมาใช้เพื่อเปรียบเทียบและยืนยันผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และพิจารณาความเหมาะสมในการพัฒนาและปรับปรุงการวิจัยของสถาบัน แต่ทั้งนี้การใช้ประโยชน์ในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีการใช้ประโยชน์น้อยที่สุด คือ การใช้ประโยชน์ในเชิงสัญลักษณ์ ($\bar{X}=2.56, SD=0.99$)

มิตินี้ที่ 3 การใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารวิชาการ พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนำผลการประเมินคุณภาพมาใช้ประโยชน์ในเชิงตรวจสอบยืนยันมากที่สุด ($\bar{X}=3.22, SD=0.86$) กล่าวคือ นำผลการประเมินคุณภาพมาใช้เพื่อเปรียบเทียบและยืนยันผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และพิจารณาความเหมาะสมในการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการบริการวิชาการของสถาบัน แต่ทั้งนี้การใช้ประโยชน์ในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีการใช้ประโยชน์น้อยที่สุด คือ การใช้ประโยชน์ในเชิงสัญลักษณ์ ($\bar{X}=2.56, SD=1.05$)

มิตินี้ที่ 4 การใช้ประโยชน์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนำผลการประเมินคุณภาพมาใช้ประโยชน์ในเชิงตรวจสอบยืนยันมากที่สุด ($\bar{X}=3.49, SD=0.71$) กล่าวคือ นำผลการประเมินคุณภาพมาใช้เพื่อเปรียบเทียบและยืนยันผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และพิจารณาความเหมาะสมในการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้การใช้ประโยชน์ในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีการใช้ประโยชน์น้อยที่สุด คือ การใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ ($\bar{X}=3.12, SD=0.94$)

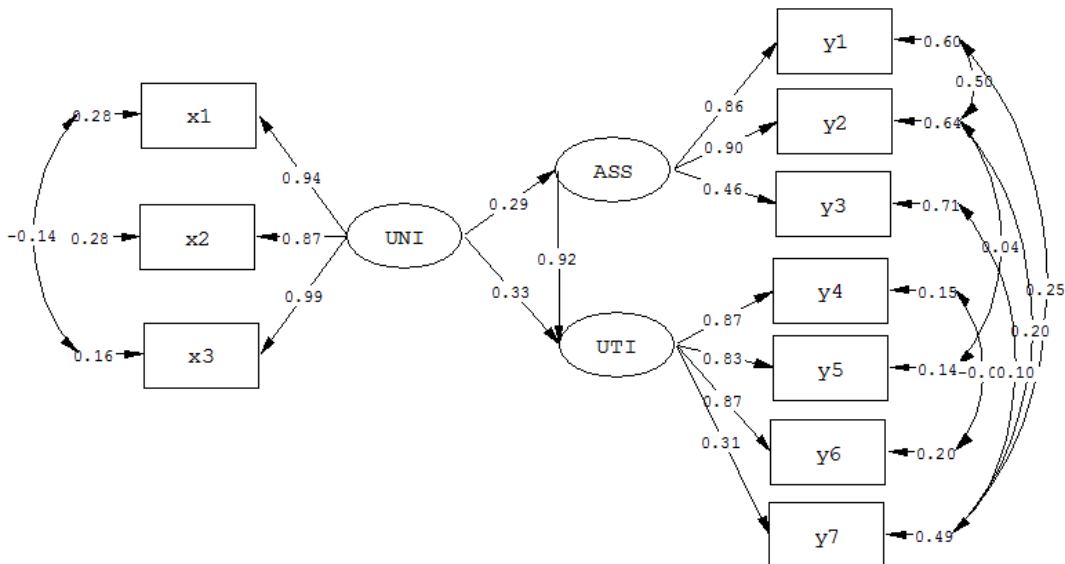
2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคณะวิชาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีที่นำมาใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าไคแอสควร์ (χ^2) เท่ากับ 35.87 df เท่ากับ 25 ค่า p เท่ากับ 0.07 GFI เท่ากับ 0.98 AGFI เท่ากับ 0.95 และ RMSEA เท่ากับ 0.03

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีที่นำมาใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนปรับ*		หลังปรับ**	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2	$p > 0.05$	0.00	ไม่ผ่าน	0.07	ผ่าน
χ^2 / df	< 2.00	3.56	ไม่ผ่าน	1.43	ผ่าน
GFI	≥ 0.95	0.93	ไม่ผ่าน	0.98	ผ่าน
AGFI	≥ 0.95	0.88	ไม่ผ่าน	0.95	ผ่าน
RMSEA	< 0.05	0.05	ไม่ผ่าน	0.03	ผ่าน

*ก่อนปรับ $\chi^2 = 113.90$, $df=32$, **หลังปรับ $\chi^2 = 35.87$, $df=25$

ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้างในครั้งแรก (ก่อนปรับ) ค่าดัชนีต่างๆ ยังไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา แต่เมื่อมีการปรับโมเดลแล้วพบว่า ค่าดัชนีต่างๆ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกข้อ สำหรับโมเดลสมการ โครงสร้างหรือโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงในภาพที่ 3

Chi-Square=35.87, df=25, P-value=0.07361, RMSEA=0.038

ภาพที่ 3 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement model) ของตัวแปรแฝงแต่ละตัว แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้ต่างๆ มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ตัวแปรแฝงแต่ละตัว ดังนี้

1. การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ (UTI) วัดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) การใช้ประโยชน์เพื่อการผลิตบัณฑิต และการใช้ประโยชน์เพื่อการบริการวิชาการ (Y4 และ Y6) มีความสำคัญเท่ากัน (2) การใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย (Y5) และ (3) การใช้ประโยชน์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม (Y7) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading) เท่ากับ 0.87, 0.83 และ 0.31 ตามลำดับ

2. องค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา (ASS) วัดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับวิธีการประเมินคุณภาพ (Y2) (2) ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประเมิน (Y1) และ (3) ทศนคติของอาจารย์ที่ต่อการประเมินคุณภาพ (Y3) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading) เท่ากับ 0.90, 0.86 และ 0.46 ตามลำดับ

3. องค์ประกอบด้านสถาบัน (UND) วัดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) ความต้องการในการใช้ผลการประเมินคุณภาพ (X3) (2) การเตรียมความพร้อมของสถาบันด้านการประกันคุณภาพ (X1) และ (3) การส่งเสริมการทำประกันคุณภาพของสถาบัน (X2) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading) เท่ากับ 0.99, 0.94 และ 0.87 ตามลำดับ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.10-0.86 โดยตัวแปรที่มีความเที่ยงสูงสุด คือ เครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการทำประกันคุณภาพ (X3) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.86 ส่วนตัวแปรที่มีความเที่ยงต่ำสุด คือ ทศนคติของอาจารย์ที่ต่อการประเมินคุณภาพ (Y3) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.10 สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง (Direct effect) ต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ (UTI) มีจำนวน 2 ตัวแปร คือ (1) องค์ประกอบด้านสถาบัน (UND) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.33 และ (2) องค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา (ASS) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.92 นอกจากนี้ องค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากองค์ประกอบด้านสถาบัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.29 และทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediator) ขององค์ประกอบด้านสถาบันที่มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าสถิติและการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ปัจจัยเหตุ	UNI			ASS		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ปัจจัยผล						
ASS	0.29** (0.06)	-	0.29** (0.06)	-	-	-
UTI	0.60** (0.06)	0.27* (0.11)	0.33** (0.04)	0.92* (0.37)	-	0.92* (0.37)

ค่าสถิติ Chi-Square (χ^2) = 35.87, df = 25, p = 0.07, GFI = 0.98, RMSEA = 0.03

ตัวแปรสังเกตได้	X1	X2	X3				
ความเที่ยง	0.77	0.73	0.86				
ตัวแปรสังเกตได้	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y7
ความเที่ยง	0.32	0.32	0.10	0.85	0.84	0.80	0.17
สมการโครงสร้างของตัวแปร	ASS	UTI					
R Square	0.23	0.58					

เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	UNI	ASS	UTI
UNI	1.00		
ASS	0.71	1.00	
UTI	0.48	0.59	1.00

* p < .05 ** p < .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและแยกตามพันธกิจ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ผ่านการประเมินคุณภาพและได้รับรองมาตรฐาน ทำให้ไม่สนใจที่จะนำผลการประเมินคุณภาพไปพัฒนาและปรับปรุงเท่าที่ควร เช่น ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามที่ผ่านมา พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่รับการประเมินจำนวน 69 แห่ง ได้รับการรับรองมาตรฐานจำนวน 63 แห่ง ไม่รับรองจำนวน 4 แห่ง และเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา จำนวน 2 แห่ง (สมศ., 2558) เป็นต้น จะเห็นได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรทบทวนผลการประเมินคุณภาพที่ผ่านมา และพิจารณานำไปใช้ประโยชน์ให้มากขึ้นโดยไม่สำคัญว่าจะมีผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกเพิ่มขึ้นหรือลดลง และไม่ว่าจะผ่านการรับรองหรือไม่ผ่านการรับรองก็ตาม (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2557)

สำหรับมิติที่ 1 การใช้ประโยชน์ในการผลิตบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในเชิงความคิด การใช้ประโยชน์ในเชิงตรวจสอบยืนยัน และการใช้ประโยชน์ในเชิงสัญลักษณ์ ให้มากที่สุด เพราะผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านนี้ยังมีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ในเชิงความคิดเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของนักศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพ มิติที่ 2 การใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในเชิงสัญลักษณ์ให้มากยิ่งขึ้น โดยการนำผลการประเมินคุณภาพมากำหนดแนวทางในการพัฒนานักศึกษาและปรับปรุงการวิจัยโดยการอ้างอิงผลการประเมินคุณภาพไว้ในเอกสารต่างๆ ของสถาบัน เช่น แผนกลยุทธ์ของสถาบัน แผนพัฒนาคุณภาพ แผนปฏิบัติงานประจำปี กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ด้านการวิจัย เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ตระหนักและพัฒนางานวิจัยให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เช่นเดียวกับมิติที่ 3 การใช้ประโยชน์เพื่อการบริการวิชาการ และมิติที่ 4 การใช้ประโยชน์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในเชิงสัญลักษณ์ให้มากยิ่งขึ้น โดยการนำผลการประเมินคุณภาพมาอ้างอิงในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

การวิจัยเรื่องนี้ศึกษาการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในเชิงการพัฒนาตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม (สกอ., 2557; สมศ., 2556) และการศึกษาการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในแต่ละพันธกิจใช้แนวทางของศิริชัย กาญจนวาที (2552) ที่แบ่งลักษณะของการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ 4 รูปแบบ คือ การใช้ในเชิงความคิด การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ในเชิงสัญลักษณ์ และการใช้ในเชิงปฏิบัติ โดยเน้นการนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินมาใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาและวิจัยในหัวข้อเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากการประเมินที่ทำในประเทศไทย ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษาในมิติของข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินหรือการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์มากกว่าด้านอื่น เช่น การจัดทำข้อตกลงในการประเมิน กระบวนการประเมิน เป็นต้น และเป็นงานวิจัยที่พบมากในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่าระดับอุดมศึกษา เช่น สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2552) มานัส ศักดิ์ (2550) ศิริประภา ยรจันทร์ศรี (2549) มะลิวัน ศรีโคตร (2549) จันทน์ วีระชัย (2549) วราภรณ์ บุญเยี่ยม (2546) แคทลียา ศรีแปลก (2544) เป็นต้น ส่วนในระดับอุดมศึกษา พบว่า มีงานวิจัยจำนวนมาก เช่น Yong & Kim (2010) Meade, Morgan, & Heath (1999) House (1980) Weiss & Bucuvalas (1980) และสุบิน ชูระรัช (2553) เป็นต้น

การประกันคุณภาพการศึกษาให้ความสำคัญกับการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก ซึ่งผลงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีความสัมพันธ์กัน (Kristensen, 2010; Danø & Stensaker, 2007) เพราะทำให้สถาบันได้ค้นพบจุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงต่อไป การใช้ประโยชน์จากผลการประเมินคุณภาพจึงเน้นการนำข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากคณะผู้ประเมินมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงาน โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์เชิงพัฒนาใน 4 พันธกิจ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการประกันคุณภาพ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเรื่องนี้ไม่ได้มุ่งศึกษาเรื่องการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์อย่างคลาดเคลื่อนซึ่งอาจส่งผล

กระทบโดยตรงต่อกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา (สุบิน ยุระรัช, 2553) เช่น การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมือง เพื่อของบประมาณ เพื่อเลื่อนการตัดสินใจที่สำคัญ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ เป็นต้น

2. การศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ 3 ข้อ ขอแยกอภิปรายดังนี้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 องค์ประกอบด้านสถาบัน (UNI) มีอิทธิพลทางตรงต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (UTI) (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.33) สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา แม้จะทำในบริบทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Meade, Morgan, & Heath, 1999; สุบิน ยุระรัช, 2553; จันทน์ วีระชัย, 2549; ศิริประภา ษรจันทร์ศรี, 2549; จันทน์ วีระชัย, 2549; สุกัญญา แซ่ม้อย, 2545; แศทริยา ศรีแปลก, 2544; เขียวลักษณ์ แสงสร้อย, 2540) โดยตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ความต้องการในการใช้ผลการประเมินคุณภาพ (X3) รองลงมา คือ การเตรียมความพร้อมของสถาบันด้านการประกันคุณภาพ (X1) และการส่งเสริมการทำประกันคุณภาพของสถาบัน (X2) (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ 0.99, 0.94 และ 0.87 ตามลำดับ) และจากผลการศึกษาของ Meade, Morgan, & Heath (1999) ได้รายงานไว้ว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา คือ ผู้นำทางวิชาการที่มีความสำคัญมากที่สุดในการใช้ประโยชน์จากผลการประเมินคุณภาพ

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 องค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา (ASS) มีอิทธิพลทางตรงต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (UTI) (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.92) แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการประเมิน ได้แก่ (1) ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประเมิน (2) ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับวิธีการประเมินคุณภาพ และ (3) ทศนคติของอาจารย์ที่มีต่อการประเมินคุณภาพมีความสำคัญมากกว่าองค์ประกอบด้านสถาบัน ซึ่งยืนยันผลการวิจัยที่ผ่านมา (จันทน์ วีระชัย, 2549; ศิริประภา ษรจันทร์ศรี, 2549; วราภรณ์ บุญเจียม, 2546; แศทริยา ศรีแปลก, 2544; ศิริวัฒน์ วรรณาม, 2540) และสอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศ เช่น ผลการวิจัยของ Alkin (1981) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผลการประเมินจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีความต้องการจากผู้ใช้ หรือแนวคิดการประเมินของ Patton (1997) ว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประเมินที่จะวิเคราะห์ให้ได้ว่าผู้ใช้มีเจตนาต้องการใช้ผลหรือไม่ และสามารถนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร โดย Patton ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ความสนใจและความรับผิดชอบของผู้ประเมิน และเจตนาของผู้ใช้ผลประเมิน เป็นตัวแปรอธิบายที่สำคัญมากที่สุดในการใช้ประโยชน์จากผลประเมิน เป็นต้น ดังนั้นสรุปได้ว่า สัมพันธภาพที่กระหว่างผู้ประเมินและผู้ใช้ผลการประเมิน (Linkage) ก็เป็นอีกสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ (ศิริชัย กาญจนวาสิ, 2552) เพราะหากผู้ประเมินคุณภาพไม่ได้ให้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะที่ผู้ต้องการ ย่อมทำให้ผู้ใช้ผลประเมิน นั่นก็คือ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่างๆ ไม่ได้สนใจที่จะนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างแท้จริง การศึกษาเรื่องการนำผลประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์จำเป็นต้องเข้าใจเจตนาของผู้ใช้ด้วย ดังคำกล่าวของ Christina & Alkin (1999) ที่ว่า “The usefulness of an evaluation is dependent upon the

intention of the user. (ประโยชน์ของการประเมินขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้ใช้)” แสดงว่า ความต้องการและเจตนาของผู้ใช้ผลประเมินเป็นสิ่งที่สามารถช่วยอธิบายพฤติกรรมการนำผลประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 องค์ประกอบด้านสถาบัน (UNI) มีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา (ASS) (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.29) และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (UTI) โดยผ่านองค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา (ASS) (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.27) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา (House, 1980; สมศ., 2557; สุวิมล ว่องวานิช และคณะ, 2552) จากข้อสรุปดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนจากสถาบันส่งผลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้โดยตรง ซึ่งสะท้อนการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีการเตรียมการและดำเนินการอย่างไรในการพัฒนาคุณภาพ เพราะผลของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์หรือไม่ใช้ประโยชน์ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับผลกระทบ 2 ประการ คือ (1) กระบวนการบริหารคุณภาพด้วยวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) เกิดความล่าช้า เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาไม่นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะของผู้ประเมินมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพ และ (2) สถาบันเกิดภาพลักษณ์ในเชิงลบ เนื่องจากการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์อย่างคลาดเคลื่อนเข้าข่ายเป็นลักษณะของการทำผิดจรรยาบรรณรูปแบบหนึ่ง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้ประเมินคุณภาพที่จะต้องสื่อสารและถ่ายทอดให้สถาบันเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมในการนำผลประเมินคุณภาพและข้อเสนอแนะไปใช้ประโยชน์ เพราะผู้ประเมินไม่ได้มีบทบาทและทำหน้าที่เป็นแค่เพียงผู้ประเมิน แต่มีบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ประเมินด้วย (วิจิตรศรีสอ้าน, 2551) เพราะการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์อย่างคลาดเคลื่อนเป็นปัญหาที่ร้ายแรงระดับชาติ การแก้ปัญหาดังกล่าว ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพและสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

(1) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรกำหนดเป็นนโยบายคุณภาพและมีการประกาศใช้อย่างชัดเจนให้หน่วยงานในระดับคณะและหลักสูตรนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกและข้อเสนอแนะของคณะผู้ประเมินไปใช้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพของหน่วยงานให้ครอบคลุมทุกพันธกิจ ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และมีการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ

(2) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรสนับสนุนเรื่องการทำประกันคุณภาพอย่างจริงจัง โดยการเตรียมความพร้อมของสถาบันในด้านต่างๆ ที่สนับสนุนและส่งเสริมการทำประกันคุณภาพ เช่น แบบฟอร์มกรอกข้อมูล ระบบสารสนเทศการประกันคุณภาพ เป็นต้น ตลอดจนดำเนินการต่างๆ ที่แสดงว่ามีความเป็นมืออาชีพในการประเมินคุณภาพ เช่น การสร้างแนวปฏิบัติที่ดีในการประเมินคุณภาพ การเลือกผู้ประเมิน และการส่งเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) การศึกษาเรื่องการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ อาจทำในมิติอื่นๆ ที่ไม่ใช่ 4 พันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และอาจไม่จำเป็นต้องเป็นการศึกษาการนำผลการประเมินไปใช้ใน 4 รูปแบบ คือ การนำไปใช้ในเชิงความคิด การนำไปใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน การนำไปใช้ในเชิงสัญลักษณ์ หรือการนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) แต่การศึกษาการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์อาจทำในมิติอื่น เช่น การใช้เพื่อตัดสินคุณค่า (Judge merit or worth) การใช้เพื่อปรับปรุงโครงการ (Improve programs) การใช้เพื่อกระจายความรู้ (Generate knowledge) (Patton, 1997) เป็นต้น

(2) การวิจัยเชิงประเมินเพื่อติดตามผลการนำข้อเสนอแนะของคณะผู้ประเมินคุณภาพภายในและภายนอกไปใช้ประโยชน์ในพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาแผนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพของหลักสูตร คณะวิชา และสถาบันต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- แคลเลีย สรีแปลก. (2544). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษา โรงเรียนคันนายาว*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- จันทน์ วีระชัย. (2549). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะและระดับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษา: การวิเคราะห์จำแนกพหุ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- วารกรณ์ บุญเจียม. (2546). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2557). *การนำผลประเมินไปใช้*. กรุงเทพมหานคร: รายงานสรุปการบรรยายในหนังสือ “วัฒนธรรมคุณภาพ: สร้างคน สร้างชาติ โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.).
- _____. (2551). *บทบาทการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา (QA for the Development)*. *จุดสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา*, 6 (4), 3-6.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิשראל: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เยาวลักษณ์ แสงสร้อย. (2542). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์ด้วย โมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ศิริประภา ษรจันทร์ศรี. (2549). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้และการดำเนินงาน ด้านระบบประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศิริวัฒน์ วรรณาม. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลประเมินในการตัดสินใจของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพมหานคร: สกศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553 (ฉบับเดือนกรกฎาคม 2553). กรุงเทพมหานคร: สกอ.
- _____. (2557). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2558). รายงานสรุปผลการประเมิน คุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558). กรุงเทพมหานคร: สมศ. (อัดสำเนา)
- _____. (2553). คู่มือการประเมินคุณภาพ ภายนอกรอบสามระดับอุดมศึกษา (ฉบับสถานศึกษา) พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: สมศ.
- _____. (2556). รายงานประจำปี 2556:
คุณภาพศิษย์: เป้าหมายการประเมิน. กรุงเทพมหานคร: สมศ.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2545). การวิเคราะห์หัตถ์โนทัศน์และการปฏิบัติงานการประเมินผลภายในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุวิมล ว่องวานิช และคณะ. (2552). การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนภายหลังการประเมิน ภายนอกรอบแรก .กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุบิน ยุระรัช, เชียง เกาซิด, สุรเดช แสงเพชร และไพบูลย์ สุขวิจิตร. (2554). ความพร้อมในการพัฒนาบัณฑิตของ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. วารสารวิชาการสมาคม สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 17 (2), 1-15.

- สุบิน ชูระวัช. (2554). การนำผลประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์อย่างคลาดเคลื่อนในสถาบันอุดมศึกษา: มุมมองเชิงทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11 (1), 132-140.
- _____. (2553). การวิเคราะห์สาเหตุของการไม่ใช้ประโยชน์และการนำผลประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์อย่างคลาดเคลื่อนในสถาบันอุดมศึกษา. *รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการและเสนอผลงานวิจัยสร้างสรรค์: ศิลปการวิจัยครั้งที่ 3*, 28-29 มกราคม 2553, 363-369.
- Alkin, M. C. & Coyle, K. (1988). Thoughts on Evaluation Misutilization (And Associated Topics). *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*, New Orleans, LA, April 5-9.
- Alkin, M. C. (1975). Evaluation: Who needs it? Who cares?. *Studies in Educational Evaluation*, 1 (3), 201-212.
- Borgatta, E. F. (1996). Research Problems in Evaluation of Health Service Demonstrations. *Milbank Memorial Fund Quarterly*, 44, 182-96.
- Cook, T. D. & Pollard, W.E. (1977). Guidelines: How to recognize and avoid some common problems of misutilization of evaluation research findings. *Evaluation*, 4, 161-64.
- Christina, A. C. & Alkin, M.C. (1999). Further reflections on evaluation misutilization. *Studies in Educational Evaluation*, 25, 1-10.
- Danø, T. & Stensaker, B. (2007). Still balancing improvement and accountability? Developments in External Quality Assurance in the Nordic Countries 1996-2006. *Quality in Higher Education*. 13 (1), 81-93.
- Deming, W. E. (1950). *Elementary Principles of the Statistical Control of Quality*, JUSE
- _____. (1986). *Out of the Crisis*. MIT Center for Advanced Engineering Study.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis (5th edition)*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hogg, R. V. & Hogg, M. C. (1995). Continuous quality improvement in higher education. *International Statistical Review*. 63 (1), 35-48.
- House, E. R. (1980). *Evaluating with validity*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Jöreskog, K. G. & Sorbom, D. (1993). *LISREL 8: User's Reference Guide*. Chicago: Scientific Software International.
- Kristensen, B. (2010). Has external quality assurance actually improved quality in higher education over the course of 20 years of the quality revolution?. *Quality in Higher Education*. 16 (2), 153-157.
- Meade, P., Morgan, M. & Heath, C. (1999). Equipping Leaders to Capitalise on the Outcomes of Quality Assessment in Higher Education. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 24 (2), 147-156.
- Patton, M. Q. (1997). *Utilization-focused Evaluation: the New Century Text*. 4th ed. California: Sage.

-
- Stevens, J. (1996). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. 3rd ed. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate Publisher.
- Weiss, C. H. (1972). Utilization of Evaluation: Toward Comparative Study. In C.H. Weiss (Ed.), *Evaluating Action Programs*. Boston: Allyn & Bacon.
- Weiss, C. H. & Bucuvalas, M. (1980). Truth tests and utility tests: Decision makers' frame of reference for social science research. *American Sociological Review*, 45, 302-13.
- Yong, V. M. & Kim, D. H. (2010). Using assessments for instructional improvement: A literature review. *Education Policy Analysis Archives*, 18 (19), 1-40.